YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)
16 päivänä lokakuuta 2003 *

Asiassa C-455/01,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään R. B. Wainwright ja R. Amorosi, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Italian tasavalta, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato M. Fiorilli, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

jossa kantaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Italian tasavalta ei ole noudattanut EY 28 ja EY 30 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se pitää voimassa lainsäädäntöä, jossa asetetaan vielä osittain yhdenmukaistamattomien, Italian lipun alla purjehtivilla laivoilla käytettävien tuotteiden myynnin edellytykseksi se, että kansallinen laitos on antanut vaatimustenmukaisuustodistuksen — rajoittaen näin mahdollisesti kyseisten tuotteiden myyntioikeuden koskemaan vain tällaisen todistuksen haltijaa — ja koska se ei pidä pätevinä muissa jäsenvaltioissa tai Euroopan talousalueesta 2 päivänä toukokuuta 1992 tehdyn sopimuksen (EYVL 1994, L 1, s. 3) sopimusvaltioissa hyväksyttyjen laitosten kansainvälisten standardien mukaan suorittamia testauksia, vaikka tiedot on annettu toimivaltaiselle viranomaiselle ja todistuksista ilmenee, että varusteet täyttävät turvallisuusvaatimukset, jotka ovat samantasoiset kuin ne vaatimukset, jotka italialaisten tuotteiden on täytettävä,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans (esittelevä tuomari) sekä tuomarit D. A. O. Edward ja S. von Bahr,

julkisasiamies: S. Alber,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio on nostanut EY 226 artiklan nojalla kanteen, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 27.11.2001 ja jossa yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että Italian tasavalta ei ole noudattanut EY 28 ja EY 30 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se pitää voimassa lainsäädäntöä, jossa asetetaan vielä osittain yhdenmukaistamattomien, Italian lipun alla purjehtivilla laivoilla käytettävien tuotteiden myynnin edellytykseksi se, että kansallinen laitos on antanut vaatimustenmukaisuustodistuksen — rajoittaen näin mahdollisesti kyseisten tuotteiden myyntioikeuden koskemaan vain tällaisen todistuksen haltijaa — ja koska se ei pidä pätevinä muissa jäsenvaltioissa tai Euroopan talousalueesta 2 päivänä toukokuuta 1992 tehdyn sopimuksen (EYVL 1994, L 1, s. 3; jäljempänä ETA-sopimus) sopimusvaltioissa hyväksyttyjen laitosten kansainvälisten standardien mukaan suorittamia testauksia, vaikka tiedot on annettu toimivaltaiselle viranomaiselle ja todistuksista ilmenee, että varusteet täyttävät turvallisuusvaatimukset, jotka ovat samantasoiset kuin ne vaatimukset, jotka italialaisten tuotteiden on täytettävä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

2 EY 28 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden väliset tuonnin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutuksiltaan vastaavat toimenpiteet ovat kiellettyjä."

3 EY 30 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Mitä 28 ja 29 artiklassa määrätään, ei estä sellaista tuontia, vientiä tai kauttakuljetusta koskevia kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja — — ihmisten — terveyden ja elämän suojelemiseksi — — . Nämä kiellot tai rajoitukset eivät kuitenkaan saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen."

4 Alusten tarkastamiseen ja katsastamiseen valtuutettuja laitoksia sekä merenkulun viranomaisten asiaan liittyviä toimia koskevista yhteisistä säännöistä ja standardeista 22 päivänä marraskuuta 1994 annetun neuvoston direktiivin 94/57/EY (EYVL L 319, s. 20) 4 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltiot voivat hyväksyä ainoastaan liitteessä vahvistetut vaatimukset täyttävät laitokset. Kyseisten laitosten on toimitettava jäsenvaltioille, joilta ovat

hakeneet hyväksyntää, täydelliset tiedot kyseisistä vaatimuksista sekä kaikki todisteet, joiden perusteella voidaan todeta vaatimusten täyttyminen. Jäsenvaltioiden on aiheellisella tavalla tiedotettava laitokselle hyväksynnästä.

2. Kunkin jäsenvaltion on toimitettava komissiolle ja muille jäsenvaltioille hyväksymiensä laitosten nimet."

5 Laivavarusteista 20 päivänä joulukuuta 1996 annetun neuvoston direktiivin 96/98/EY (EYVL 1997, L 46, s. 25), sellaisena kuin se on muutettuna 11.11.1998 annetulla komission direktiivillä 98/85/EY (EYVL L 315, s. 14; jäljempänä direktiivi 96/98/EY), 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Tämän direktiivin tarkoituksena on parantaa merenkulun turvallisuutta ja ehkäistä merien pilaantumista soveltamalla yhdenmukaisesti niitä asiaa koskevia kansainvälisiä oikeudellisia asiakirjoja, jotka koskevat liitteessä A lueteltuja sellaisille aluksille sijoitettavia varusteita, joille jäsenvaltiot myöntävät itse tai niiden puolesta myönnetään turvallisuuskirjat kansainvälisten yleissopimusten mukaisesti, sekä varmistaa kyseisten varusteiden vapaa liikkuvuus yhteisössä."

6 Direktiivissä 96/98/EY säädetään tätä varten säännöksiä, joilla yhdenmukaistetaan kansalliset lainsäädännöt, jotka koskevat sen liitteessä A.1 lueteltuja aluksille sijoitettavia sellaisia varusteita koskevien todistusten saamiseksi tarpeellisia asiakirjoja ja edellytyksiä, joille kansainvälisissä oikeudellisissa asiakirjoissa on jo luotu yksityiskohtaiset testausstandardit.

7 Varusteet, joille kyseisissä kansainvälisissä asiakirjoissa ei toistaiseksi ole yksityiskohtaisia testausstandardeja, on lueteltu direktiivin 96/98/EY A.2 liitteessä.

Kansallinen lainsäädäntö

8 Tasavallan presidentin 18.4.1994 antaman asetuksen nro 347 (GURI nro 132, 8.6.1994, lisäpainos; jäljempänä asetus nro 347/94) 2 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Aluksilla, joilta ihmishengen turvallisuutta merellä koskevissa kansainvälisissä sopimuksissa — — edellytetään tämän asetuksen I osaan liitetyssä A taulukossa tarkoitettujen koneiden, laitteiden ja varusteiden käyttöön ottamista — — , näiden koneiden, laitteiden ja varusteiden on oltava ministeriön hyväksymää tyyppiä, jos asetuksessa ei ole säädetty poikkeusta."

9 Asetuksen nro 347/94 3 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Tyyppihyväksyntää koskeva hakemus on vietävä tai lähetettävä postitse toimivaltaiseen ministeriöön.

2. Hakemukseen on lisättävä Italian alusrekisterin tekninen kertomus, joka hakijan on hankittava."

10 Asetuksen nro 347/94 antamisen jälkeen lainsäädännössä tapahtuneen kehityksen vuoksi asetuksen nro 347/94 edellä mainittuja säännöksiä sovelletaan vain direktiivin 96/98/EY liitteessä A.2 mainittuihin varusteisiin.

11 Näistä säännöksistä seuraa, että kyseisessä A.2 liitteessä mainittujen varusteiden markkinoille saattamista ja aluksille asentamista varten on toimitettava Italian alusrekisterin (jäljempänä RINA) myöntämä vaatimustenmukaisuustodistus ja toimivaltaisen ministeriön myöntämä tyyppihyväksyntäilmoitus. Vaatimustenmukaisuustodistus voidaan antaa vain, jos RINAn yksiköt ovat suorittaneet testaukset ja kokeet.

Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

12 Tanskalaisen laivavarusteiden valmistajan toimitettua vuonna 1997 kantelun komissio esitti Italian tasavallalle 11.6.1998 virallisen huomautuksen, jota täydennettiin 30.7.1999 päivätyllä kirjeellä. Kyseisissä kirjeissä komissio ilmoitti muun muassa, että se, että muissa jäsenvaltioissa tai ETA-sopimuksen sopimusvaltioissa toimitettuja laivavarusteiden vaatimustenmukaisuustodistuksia ja näissä samoissa valtioissa suoritettuja näiden laitteiden vaatimustenmukaisuustestauksia ei hyväksytä, on EY 28 ja EY 30 artiklan ja ETA-sopimuksen 11 artiklan vastaista.

13 Italian viranomaiset vastasivat kyseisiin kirjeisiin 28.10.1999 ja ilmoittivat, että komission esittämiin väitteisiin liittyvää tilannetta oli korjattu lainsäädännöllä, jolla direktiivi 96/98/EY saatettiin osaksi Italian oikeusjärjestystä.

14 Komissio katsoi, että direktiivin 96/98/EY liitteessä A.2 tarkoitettuja varusteita koskeva jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen ei päättynyt tämän lainsäädännön tultua voimaan ja esitti 17.2.2000 päivätyllä kirjeellä perustellun lausunnon, jossa se toisti virallisessa huomautuksessa ilmoitetut väitteet rajoittaen ne koskemaan kuitenkin vain kyseisiä varusteita.

15 Italian viranomaiset myönsivät 6.6.2000 pidetyssä kokouksessa, että kansallinen lainsäädäntö oli yhteensopimaton direktiivin 96/98/EY kanssa ja ilmoittivat komissiolle aikeensa noudattaa virallista huomautusta muuttamalla tätä lainsäädäntöä. Italian viranomaiset ilmoittivat lisäksi, että näiden muutosten voimaantuloa odottaessa tultaisiin antamaan direktiivistä 96/98/EY johtuvien velvoitteiden noudattamista varten tarpeellisia hallinnollisia soveltamisohjeita.

16 Italian viranomaiset antoivat 8.6.2000 päivätyllä kirjeellä komissiolle tiedon 22.2.2000 annetusta hallinnollisesta soveltamisohjeesta, jossa hyväksyttiin kyseisen direktiivin A.2 liitteessä olevia laivavarusteita varten muiden jäsenvaltioiden viranomaisten myöntämät tyyppihyväksyntätodistukset. Siltä osin kuin on kyse testausten hyväksymisestä, Italian viranomaiset täsmensivät, että lainsäädännöllisiä muutoksia oltiin tutkimassa.

17 Italian viranomaiset ilmoittivat 16.11.2000 päivätyssä komissiolle osoitetussa kirjeessä, että asetuksen nro 347/94 muuttamismenettely oli aloitettu. Ne toimittivat samassa kirjeessä komissiolle satamakonttoreiden johdon 4.8.2000 antaman hallinnollisen määräyksen nro 57/2000, jossa ilmoitetaan, että toimivaltaiset laitokset ottavat huomioon muissa jäsenvaltioissa jo suoritetut testaukset ja kokeet.

18 Komissio kiinnitti 29.3.2001 päivätyllä kirjeellä Italian viranomaisten huomion siihen seikkaan, että kansallisen lainsäädännön yhteensoveltumattomuus yhteisön lainsäädännön kanssa voitiin saada päätökseen vain antamalla säädös, joka on vähintäänkin samantasoinen kuin asetus nro 347/94, ja että näin ollen hallinnollinen määräys ei ole luonteeltaan sellainen, että sillä saataisiin tällainen yhteensoveltumattomuus päätökseen.

19 Italian viranomaiset ilmoittivat komissiolle 2.5.2001 päivätyllä kirjeellä, että lainsäädäntömenettely oli käynnissä, ja liittivät tähän kirjeeseen asetukseen nro 347/94 ehdottamansa muutokset.

20 Komissio totesi, että yli vuosi oli kulunut siitä, kun 6.6.2000 pidetyssä kokouksessa Italian viranomaiset ilmoittivat aikeensa muuttaa kyseistä lainsäädäntöä, ja nosti nyt käsiteltävänä olevan kanteen.

Kanne

21 Asetuksen nro 347/94 2 §:n 1 momentista ja 3 §:stä seuraa, että kaikilla Italian lipun alla purjehtivilla laivoilla käytettäviksi tarkoitetuilla laivavarusteilla, jotka ovat peräisin muusta jäsenvaltiosta kuin Italiasta ja jotka on mainittu direktiivin 96/98/EY liitteessä A.2, on oltava, jotta ne voidaan myydä Italiassa, Italian viranomaisiin kuuluvan laitoksen, eli RINAn, myöntämä tyyppihyväksyntäilmoitus ja niillä on pitänyt suorittaa sellaiset testaukset ja kokeet, jotka vain viimeksi mainitun yksiköt voivat tehdä.

22 Näin ollen kyseiset kansalliset säännökset voivat rajoittaa yhteisön sisäistä kauppaa ja ovat näin ollen EY 28 artiklan mukaan kielletty määrällistä rajoitusta vaikutuksiltaan vastaava toimenpide (ks. asia 8/74, Dassonville, tuomio 11.7.1974, Kok. 1974, s. 837, Kok. Ep. II, s. 349, 5 kohta ja asia C-383/97, Van der Laan, tuomio 9.2.1999, Kok. 1999, s. I-731, 18 kohta).

23 Vaikka onkin totta, että kun jäsenvaltioiden lainsäädäntöä ei ole yhdenmukaistettu, tavaroiden vapaata liikkumista voidaan rajoittaa EY 30 artiklan nojalla, joka koskee muun muassa ihmisten terveyden ja elämän suojelemista, tai yleistä etua koskevista pakottavista syistä, on aiheellista todeta, että nyt käsiteltävänä olevassa asiassa Italian tasavalta ei ole esittänyt tällaista perustelua. Vastineessaan Italian tasavalta vain väittää, että asetusta nro 347/94 ollaan muuttamassa, ja esittää asetuksen muuttamisessa tapahtuneen viivästymisen syyt.

24 Joka tapauksessa kun kyseisen asetuksen mukaan toisessa jäsenvaltiossa hyväksymismenettelyn yhteydessä jo suoritettuja kokeita tai testauksia ei ole mahdollista ottaa huomioon, se, että on välttämätöntä hankkia RINAn myöntämä hyväksyntäilmoitus, yhteisön sisäiseen kauppaan aiheutuva rajoitus ei täytä oikeasuhteisuuden edellytystä, eikä sitä näin ollen voida perustella yhteisön oikeuden mukaan (ks. vastaavasti asia C-400/96, Harpegnies, tuomio 17.9.1998, Kok. 1998, s. I-5121, 34 ja 35 kohta).

25 Hallinnollisella määräyksellä nro 57/2000 ei voida saada päättymään asetuksen nro 347/94 2 §:n 1 momentin ja 3 §:n ja EY 28 artiklan välistä ristiriitaa. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisen lainsäädännön ja yhteisön oikeuden säännösten ja määräysten — myös välittömästi sovellettavien — välinen ristiriita voidaan lopullisesti poistaa vain sellaisilla sitovilla kansallisilla säännöksillä, jotka vastaavat säädöstasoltaan niitä säännöksiä, joita on muutettava (ks. mm. asia C-207/96, komissio v. Italia, tuomio 4.12.1997, Kok. 1997, s. I-6869, 26 kohta).

26 Tästä seuraa, että kyseiset kansalliset säännökset ovat EY 28 artiklan vastaisia. Näin ollen kun komission kanteessa, toisin kuin oikeudenkäyntiä edeltäneessä menettelyssä, ei nimenomaisesti viitata ETA-sopimuksen 11 artiklaan, yhteisöjen tuomioistuimen toteamukset on aiheellista rajoittaa koskemaan kyseessä olevaa EY:n perustamissopimuksen artiklaa.

27 Edellä todetun perusteella on todettava, että Italian tasavalta ei ole noudattanut EY 28 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se pitää voimassa lainsäädäntöä, jossa asetetaan vielä osittain yhdenmukaistamattomien, Italian lipun alla purjehtivilla laivoilla käytettävien tuotteiden myynnin edellytykseksi se, että kansallinen laitos on antanut vaatimustenmukaisuustodistuksen — rajoittaen näin mahdollisesti kyseisten tuotteiden myyntioikeuden koskemaan vain tällaisen todistuksen haltijaa — ja koska se ei pidä pätevinä muissa jäsenvaltioissa hyväksyttyjen laitosten kansainvälisten standardien mukaan suorittamia testauksia, vaikka tiedot on annettu toimivaltaiselle viranomaiselle ja todistuksista ilmenee, että varusteet täyttävät turvallisuusvaatimukset, jotka ovat samantasoiset kuin ne vaatimukset, jotka italialaisten tuotteiden on täytettävä.

Oikeudenkäyntikulut

28 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut, että Italian tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, ja koska Italian tasavalta on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Italian tasavalta ei ole noudattanut EY 28 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se pitää voimassa lainsäädäntöä, jossa asetetaan vielä osittain yhdenmukaistamattomien, Italian lipun alla purjehtivilla laivoilla käytettävien tuotteiden myynnin edellytykseksi se, että kansallinen laitos on antanut vaatimustenmukaisuustodistuksen — rajoittaen näin mahdollisesti kyseisten tuotteiden myyntioikeuden koskemaan vain tällaisen todistuksen haltijaa — ja koska se ei pidä pätevinä muissa jäsenvaltioissa hyväksyttyjen laitosten kansainvälisten standardien mukaan suorittamia testauksia, vaikka tiedot on annettu toimivaltaiselle viranomaiselle ja todistuksista ilmenee, että varusteet täyttävät turvallisuusvaatimukset, jotka ovat samantasoiset kuin ne vaatimukset, jotka italialaisten tuotteiden on täytettävä.**

2) **Italian tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Timmermans Edward von Bahr

Julistettiin Luxemburgissa 16 päivänä lokakuuta 2003.

R. Grass V. Skouris

kirjaaja presidentti